

Nye krav til kassasystemer

I siste halvår av 2018¹ ble det fastsatt enkelte endringer i regelverket om dokumentasjon av kontantsalg ved bruk av kassasystem. Denne artikkelen gir en omtale av de viktigste endringene.

Seniorrådgiver
Inger Helene Iversen
Skattedirektoratet, Juridisk
avdeling

Fra 1. januar 2019 skal bokføringspliktige registrere og dokumentere kontantsalg ved bruk av kassasystem med produkterklæring som tilfredsstillende kravene i kassasystemlova og kassasystemforskrifta. I 2017/2018 ble det publisert tre artikler i Revisjon og Regnskap om kravene som stilles til slike kassasystemer og til bruken av systemene.²

Utskrift av salgskvittering

Etter endring i kassasystemforskrifta § 2–6 fjerde ledd i juli og september 2018 er det ikke lenger et absolutt krav at kassasystemet skal skrive ut salgskvitteringen automatisk. Hensynet bak regelendringene på dette området er å redusere utskrift av papirkvitteringer som kunden ikke ønsker å ta med seg.

Bruk av integrert betalingsløsning

Unntak for automatisk utskrift gjelder dersom det benyttes en betalingsløsning som er integrert i kassasystemet i forbindelse med salget. Dersom kunden ikke betaler ved bruk av integrert betalingsløsning, f.eks. ved at det bru-

kes frittstående betalingsterminal eller kunden betaler med sedler og mynter, mobiltelefon mv., skal systemet fortsatt generere utskrift automatisk. Med integrert betalingsløsning menes det at informasjon om salget, beløp mv. sendes fra kassasystemet til betalingsløsningen og at betalingen blir automatisk registrert i kassasystemet og betalingsmiddelet ikke er sedler og mynter. Unntaket kommer typisk til anvendelse ved bruk av integrert bankterminal.

Selv om det ikke er krav om at kassasystemet skal generere utskrift automatisk i slike tilfeller, er det plikt til å ta utskrift dersom kunden ønsker kvittering. Dette følger av bokføringsforskriften § 5–3–5 første ledd. Når kassasystemet er satt opp slik at utskriften ikke beordres automatisk ved bruk av integrert betalingsløsning, må det ha en funksjonalitet som gjør at operatøren kan velge å ta utskriften.

Salg fra drivstoff-, parkerings-, billett- og andre ubetjente automater

Ved salg fra drivstoff-, parkerings-, billett- og andre ubetjente automater som har funksjonalitet til å skrive salgskvittering, kan systemet ha en funksjon som gjør det frivillig for kunden å ta ut salgskvittering.

Bruk av kassasystem uten integrert kassaskuff mv.

Kassasystemet skal som hovedregel ha integrert kassaskuff på hvert kassapunkt, jf. kassasystemforskrifta § 2–2. Det er likevel mulig å produkterklære

kassasystem som ikke har integrasjon til kassaskuff. Slike kassasystem kan bare brukes i nærmere angitte tilfeller. Endringene i kassasystemforskrifta på dette området innebærer kun en presisering av ordlyden. Endringene i bokføringsforskriften tar for det første sikte på å klargjøre når det kan benyttes andre løsninger enn den integrerte kassaskuffen for å oppbevare sedler og mynter, jf. § 5–3–4 første ledd, og dernest å klargjøre når det kan benyttes et kassasystem som overhode ikke har integrert kassaskuff, jf. annet ledd.

Oppbevaring av sedler og mynter i annet enn integrert kassaskuff

Etter hovedregelen skal kontanter oppbevares i integrert kassaskuff. Dersom kontantsalget blir registrert i kassasystemet på den enkelte operatør og *betalingen* ikke skjer ved et fast kassapunkt, kan operatøren likevel benytte pengebelte eller lignende for å oppbevare kontanter for virksomheter. Dette kan typisk være aktuelt for en kelner som tar betaling ved bordene. Dersom utskrift av salgskvittering blir beordret fra et fast kassapunkt, f.eks. en kasse som står i barområdet, skal dette kassapunktet ha integrert kassaskuff, selv om kelneren som tar betaling ved bordene, benytter pengebelte for å oppbevare kontanter.

I bokføringsforskriften § 5–3–2 annet ledd er det presisert at kravet til å registrere kontantsalget på den enkelte operatør kun gjelder dersom kontantere blir oppbevart i pengebelte eller lignende.

¹ Forskrift 4. juli 2018 nr. 1128 og 21. september 2018 nr. 1349 om endring i forskrift om krav til kassasystem. Forskrift 21. september 2018 nr. 1351 og 14. desember 2018 nr. 1983 om endring i forskrift om endring i forskrift om bokføring og forskrift 14. desember 2018 nr. 1982 om endring i forskrift om bokføring.

² Revisjon og Regnskap nr. 8/2017, nr. 1/2018 og nr. 2/2018.

Bruk av kassasystem som ikke har integrert kassaskuff

Dersom kontantsalget blir registrert på den enkelte operatør og *beordring av utskrift* ikke skjer fra et fast kassapunkt, kan det benyttes et kassasystem som ikke har integrert kassaskuff. Dette vil typisk kunne gjelde dersom kelneren i eksempelet ovenfor også bringer med seg et mobilt kassasystem til bordet og beordrer utskriften herfra. Andre eksempler på bruk av kassasystem som ikke har integrert kassaskuff, kan være bokføringspliktige som driver oppsøkende «dørsalg» eller som behandler pasienter i deres hjem.

Det er også tillatt å benytte kassasystem som ikke har integrert kassaskuff på kassapunkt hvor det ikke er mulig å betale med sedler og mynter. Ved bruk av dette unntaket er det ikke krav om at salget blir registrert på den enkelte operatør. Det understrekes at den bokføringspliktige alltid må ha minst ett kassapunkt på *forretningsstedet* hvor det er mulig å betale med sedler og mynter. Bakgrunnen for det er finansavtaleloven § 38 tredje ledd hvor det fremgår at en forbruker alltid har rett til å foreta oppgjør med tvungne betalingsmidler³ hos betalingsmottakeren.

Kravet til innhold i ulike kvitteringer

Kassasystemforskrifta har kun krav om at kassasystemet skal kunne produsere salgskvittering og returkvittering. I tillegg skal utleveringskvittering kunne produseres dersom kassasystemet har funksjoner for å registrere kredittsalg som blir fakturert på et senere tidspunkt, jf. kassasystemforskrifta § 2–8–1. Også enkelte andre typer kvitteringer er definert i kassasystemforskrifta. Dersom kassasystemet kan produsere slike kvitteringer, er det satt krav til bl.a. hvilke opplysninger disse kvitteringene skal ha. Det er fastsatt enkelte nye bestemmer om slike kvitteringer.

STEB-kvittering

Definisjon av STEB-kvittering kom inn i kassasystemforskrifta i juli 2018.

Dette er en form for kopikvittering som skal legges i en forseglet pose (Security Tamper Evident Bag) ved kjøp av taxfree-varer i lufthavner, der som kjøperen senere skal bytte fly. Siden det i slike tilfeller kan være behov for flere kopikvitteringer, gjelder ikke begrensningen på én kopikvittering ved utstedelse av STEB-kvittering. STEB-kvitteringen skal være tydelig merket med «STEB-kvittering». Fonten på den markerte teksten skal være minst 50 % større enn den teksten som angir beløp.⁴

Datering og nummerering av treningskvittering og utleveringskvittering mv.

Det har tidligere vært reist spørsmål om bl.a. treningskvittering og utleveringskvittering skal være nummerert, og ev. om disse kan inngå i samme nummerserie som salgskvitteringen. Etter endringene i kassasystemforskrifta fremgår det nå tydelig at både treningskvittering og utleveringskvittering skal dateres og nummereres fortløpende i egen nummerserie.⁵ I høringsnotatet var det også foreslått at foreløpige kvitteringer skulle nummereres i egen nummerserie. Dette forslaget ble ikke vedtatt. Det er derfor ikke noe i veien for at slike kvitteringer kan inngå i den samme nummerserien som den endelige salgskvitteringen.

Produkterklæring

Leverandøren skal levere produkterklæringen elektronisk via Altinn, jf. kassasystemforskrifta § 3–1. Det er nå presisert at det ikke skal leveres mer enn én produkterklæring for den samme versjonen av kassasystemet. Det er ett unntak fra dette. – Hvis en utenlandsk produsent ikke leverer produkterklæringen selv, skal hver enkelt importør levere produkterklæring med unik versjonsidentifikasjon. Det betyr at den utenlandske produsenten må sørge for at kassasystemet gis en unik versjonsidentifikasjon for hver av importørene. Bakgrunnen for at hver importør skal levere produkterklæring

er bl.a. at produkterklæringen skal følge med kassasystemet ved salg, utleie eller utlån. Dessuten er det hensiktsmessig at skattekontoret kan pålegge hver enkelt importør å utbedre mangler eller trekke kassasystemet fra markedet, dersom det avdekkes at kassasystemet ikke tilfredsstiller kravene i kassasystemregelverket.

Unntak fra kravet til å bruke produkterklært kassasystem

I bokføringsforskriften delkapittel 5–4 er det flere unntak fra kravene til dokumentasjon av kontantsalg. I høring 2. mai 2018 ble det foreslått flere endringer i dette delkapittelet, samt å innta et særskilt unntak for bokføringspliktige veldedige og allmennyttige institusjoner og organisasjoner i delkapittel 8–11.

Kontantfaktura

Unntak fra kravet til å bruke kassasystem når det utstedes kontantfaktura, fremgår av bokføringsforskriften § 5–4–1 tredje ledd. Med kontantfaktura menes en faktura som tilfredsstiller kravene i bokføringsforskriften delkapittel 5–1, dvs. at kundene må angis i fakturaen med full identifikasjon (navn og adresse eller organisasjonsnummer), uavhengig av beløpenes størrelse.

I høring 2. mai 2018 var det foreslått å begrense dette alternativet til virksomheter som omsetter helsetjenester mv. som nevnt i mval. § 3–2. Dette forslaget ble ikke fulgt opp. Det er likevel neppe slik at enhver virksomhet som har kontantsalg kan tilpasse seg en løsning med kontantfaktura og dermed unngå å benytte et produkterklært kassasystem. Både bestemmelsens plassering, forarbeider og formål tilsier et snevrere anvendelsesområde.

Skattedirektoratet har tatt stilling til dette spørsmålet⁶ og uttalt at forarbeidene peker på virksomheter som normalt benytter fakturaløsninger hvor identifisering av kunden er en nødvendig del av prosessen for å kunne levere en vare eller yte en tjeneste. Dette kan

³ Sedler og mynter er tvungne betalingsmidler, jf. sentralbankloven § 14.

⁴ Se kassasystemforskrifta §§ 1-2 bokstav f, 2-6 fjerde ledd og 2-8-6.

⁵ Se kassasystemforskrifta §§ 2-8-6 siste punktum og 2-8-7 siste punktum.

⁶ Prinsipputtalelse 7. januar 2019.

være virksomheter som regelmessig har kredittsalg hvor kunden faktureres i ettertid, eller virksomheter med løsninger som håndterer pasientopplysninger og som utsteder kontantfaktura på navngitt kunde i den forbindelse.

Også virksomheter med integrerte ordre/faktura-systemer, hvor gjester registreres ved bestilling av rom, passasjerer ved bestilling av lufttransport e.l., vil kunne bruke kontantfaktura. I uttalelsen er det også lagt til grunn at kontantfaktura kan benyttes også når disse virksomhetene sporadisk omsetter andre typer varer/tjenester. Dette vil f.eks. gjelde en tannleges salg av tannkrem.

Intensjonen og formålet med dette særskilte unntaket tilsier at det ikke omfatter virksomheter som driver regulær detaljhandel/tjenesteyting. Disse kan da ikke innrette seg med en løsning som krever registrering av personopplysninger ved kontantsalg.

Virksomheter som driver delt virksomhet – f.eks. et hotell med en egen restaurant, eller som har en bar i resepsjonsområdet, må benytte kassasystem for serveringsstedet. Tilsvarende gjelder ved kontantsalg ombord på et fly eller et annet transportmiddel.

Urettmessig bruk av kontantfaktura, eller utstedelse av kontantfakturaer som ikke tilfredsstiller kravet til innhold, vil anses som manglende oppfyllelse av kravet til å bruke kassasystem, jf. bokføringsloven § 10a. I slike tilfeller kan det ilegges overtredelsesgebyr i samsvar med skattebetalingsloven § 14–7 første ledd, bokstav d. Det samme gjelder ved annen urettmessig bruk av unntaksbestemmelsene i bokføringsforskriften delkapittel 5–4. Videre kan det ilegges pålegg om å anskaffe produkterklært kassasystem innen en fastsatt frist, jf. skatteforvaltningsloven § 11–1.

Salg fra andre ubetjente salgssteder enn automater

Bokføringsforskriften § 5–4–4 gjelder salg fra andre ubetjente salgssteder enn automater. Dette kan typisk være salg

fra selvbetjeningshytter, ubetjente gårdsutsalg, bomveier e.l.

Bestemmelsen er tilført et nytt og mer «moderne» alternativ for å dokumentere kontantsalget, ved at det nå fremgår at det også kan benyttes elektronisk salgsrapport som viser alle transaksjonene enkeltvis som dokumentasjon. Det finnes bl.a. løsninger i form av apper (Vipps mv.), hvor kunden kan søke opp det aktuelle salgsstedet ved bruk av mobiltelefon, for så å registrere hvilke varer og tjenester som ønskes kjøpt. Systemet kan produsere salgsrapporter til selgeren som viser nøyaktig hvilke varer og tjenester som er solgt til hvilket tidspunkt og hva som er vederlaget.

Veldedige og allmenntilgjengelige institusjoner og organisasjoner

I uttalelse 26. september 2017 tok Skattedirektoratet stilling til om idrettslag som har skatte- og avgiftsfritt kiosksalg har plikt til å benytte kassasystem for kioskvirksomheten dersom laget er skatte- og/eller avgiftspliktig på annet grunnlag f.eks. for salg av annonser. Skattedirektoratet kom til at så lenge omsetningen fra kioskvirksomheten ikke medfører skatte- eller avgiftsplikt, vil det ikke være krav om å benytte kassasystem for å dokumentere kontantsalget fra kioskvirksomheten. Det samme gjelder også ved eventuelt annet skatte- og avgiftsfritt kontantsalg som serveringstjenester (kafédrift mv.).

Det har vært reist spørsmål om hvordan kontantsalget skal dokumenteres dersom det ikke benyttes et produkterklært kassasystem. Dette er nå klar-

gjort i bokføringsforskriften delkapittel 8–11, ved en særskilt bestemmelse om unntak fra krav til dokumentasjon av kontantsalg, jf. ny § 8–11–3.

Salg som er omfattet av delkapittel 8–11, kan som alternativ til kassasystem dokumenteres med dagsoppgjør, jf. bokføringsforskriften § 5–4–5 første og tredje punktum, og annen tilgjengelig dokumentasjon, for eksempel elektronisk salgsrapport som viser transaksjonene enkeltvis (rapport over Vipps-betalinger o.l.) og rapporter fra betalingsterminal. Det betyr at det for denne typen virksomhet som kun mottar betaling i form av kontanter, er tilstrekkelig å dokumentere selve opptellingen og ikke hver enkelt transaksjon, mens det for denne typen virksomhet som også mottar betaling på andre måter, vil kunne være krav om ytterligere dokumentasjon. Dokumentasjonen av opptellingen skal være datert og det skal fremgå hvem som har foretatt opptellingen.

Den nye bestemmelsen får anvendelse både for kiosks- og serveringsinntekter som nevnt, jf. mval. § 3–12 tredje ledd, og ved omsetning av varer fra enkeltstående og kortvarige salgsarrangementer som er unntatt fra avgiftsplikt etter mval. § 3–12 første ledd bokstav e.⁷ Dette kan for eksempel gjelde salg fra institusjonen/organisasjonens årlige loppemarked, julemesse e.l. Det er et vilkår at salgsarrangementer ikke varer mer enn fire dager og at det benyttes ulønnet arbeidskraft.

⁷ Jf. at virkeområde for bokføringsforskriftens delkapittel 8-11 er utvidet, se § 8-11-1.

Translator service as

Oversettelse for næringslivet og offentlig sektor siden 1979
Bred erfaring og kompetanse
Kontakt oss på tlf. 810 33 333
eller post@translator.no